

ČKD Elektrotechnika

i Na září 1968 se připravoval **sjezd KSČ** a v srpnu už byli zvoleni jeho delegáti. Ti středočeští a pražští se v reakci na invazi iniciativně rozhodli sjezd uspořádat už dřív. Sešli se na Vysoké škole ekonomické, odtud pozvali delegáty z ostatních krajů a celé setkání připravili.

Výsledek jejich práce byl neuvěřitelný. Přestože nefungovalo dopravní spoje a nádraží byla obsazená, přišlo na druhý den, **22. srpna**, do výrobní haly ČKD Elektrotechnika v pražských Vysočanech 1219 delegátů, tedy 79% všech zvolených. Chyběli především soudruzi ze Slovenska. S ohledem na počet přítomných se toto shromáždění označilo za sjezd, tedy nejvyšší orgán Strany.

Problémem reformních sil v KSČ bylo, že na důležitých pozicích setrvali zástupci konzervativní stranické linie, kteří se nedokázali ztotožnit se změnami, k nimž ve straně a v zemi začala docházet v polednovém období. V okamžiku sovětské invaze se stal tento problém kritickým, a proto se ho sjezd rozhodl řešit. Krom toho, že přijal zásadní dokumenty vyjadřující odmítavé stanovisko k okupaci, zvolil **nové, proreformní vedení strany** a vyzval k hodinové protestní stávce.

O pět dnů později, 27. srpna, na jednání v Moskvě českoslovenští zástupci pod nátlakem podepsali tzv. **Moskevský protokol**, který vysočanský sjezd označil za nelegitimní a jeho výsledky anuloval.

V této těžké chvíli se stává jednota všeho lidu, jednota našich národů a semknutost kolem naší strany nejnaléhavějším požadavkem dne.

Ani násilným zásahem nepřestal být lid Československa jediným oprávněným a svrchovaným vládcem své země. Obrana svobody v socialistické vlasti není jen záležitostí komunistů, ale všech Čechů a Slováků a dalších národností, všech dělníků, rolníků, příslušníků inteligence a mládeže, všech, jimž leží na srdci důstojný a svobodný život naší socialistické země. Komunisté mohou uskutečnit svou vedoucí roli pouze tím, že se stanou neaktivnějšími a nejobětavějšími organizátory úsilí o odchod cizích vojsk. Mohou dosáhnout tohoto cíle v nejužší jednotě se všemi vlastenci a se všemi aktivními demokratickými silami v naší společnosti. Stav, který v naší zemi nastal 21. srpna, nemůže být trvalý. Socialistické Československo nikdy nepřijme ani vojenskou okupační správu ani domácí kolaborantskou moc, která by se o síly okupantů opírala. Mimořádný 14. sjezd strany prohlašuje, že uznává jedině zákonně zvolené ústavní činitele: prezidenta republiky Ludvíka Svobodu, předsedu Národního shromáždění Josefa Smrkovského, předsedu vlády Oldřicha Černíka a další, stejně jako Alexandra Dubčeka v čele strany. Neuzná však ani jako členy strany ty členy dosavadního ústředního výboru, kteří by v této těžké zkoušce neobstáli. Základním požadavkem je samozřejmě odchod cizích vojsk.

Nebudou-li uvedené požadavky splněny, zejména nebude-li do 24 hodin zahájeno jednání o odchodu cizích vojsk s našimi svobodnými ústavními a stranickými činiteli a neučiní-li o tom soudruh Dubček včas prohlášení k národu, vyzývá sjezd všechny pracující, aby pod vedením komunistů uskutečnili v pátek 23. srpna ve 12 hodin, v poledne, protestní hodinovou stávku.

Prohlášení z tzv. vysočanského sjezdu.

Tovární hala, kde 22. srpna proběhl mimořádný 14. sjezd KSČ, už nestojí.

? Otázky, úkoly, tipy

- 1** Proč byl 14. mimořádný sjezd KSČ ve Vysočanech vlastně důležitý?
- 2** Na místě, kde 22. srpna 1968 proběhl 14. mimořádný sjezd KSČ, není po bývalé tovární hale ani památky a bude se tu stavět nová rezidenční čtvrť. Co si o tom myslíte? Víte o případech, kdy historická místa zcela změnila svou tvář, ve svém okolí?

Parteitag der KPČ

i Im September 1968 sollte ein **Parteitag der Kommunistischen Partei** der Tschechoslowakei (KPČ) stattfinden, die Delegierten waren bereits im August gewählt worden. Die Delegierten aus Mittelböhmen und Prag beschlossen als Reaktion auf die Okkupation den Parteitag vorzuziehen. Sie trafen sich am 21. August in der Wirtschaftshochschule, luden von dort aus die Delegierten aus den weiteren Landkreisen ein und bereiteten das ganze Treffen vor.

Das Ergebnis ihrer Arbeit war unglaublich: Obwohl die Verkehrsverbindungen nicht funktionierten und der Bahnhof besetzt war, kamen am nächsten Tag, den **22. August**, 1219 Delegierte, also 79% aller gewählten Vertreter, in die Produktionshalle der Firma ČKD Elektrotechnika in den Prager Stadtteil Vysočany. Es fehlten vor allem die Genossen aus der Slowakei. Mit Hinblick auf die große Zahl der Anwesenden wurde diese Versammlung als Parteitag bezeichnet, also als höchstes Parteigremium.

Das Problem der Reformkräfte in der KPČ war, dass wichtige Positionen weiterhin von Vertretern des konservativen Parteiflügels besetzt waren, die sich nicht mit den Änderungen identifizieren konnten, die in der Partei und im Land seit Januar 1968 vorstatten gingen. Im Moment der sowjetischen Invasion wurde dieses Problem ernst, und der Parteitag beschloss, es zu lösen. Er verabschiedete Grundsatzdokumente, die eine ablehnende Position gegenüber der Okkupation einnahmen, wählte eine **neue, reformorientierte Parteiführung** und rief zu einem einstündigen Proteststreik auf.

Fünf Tage später, am 27. August, wurden die tschechoslowakischen Vertreter bei Verhandlungen in Moskau gezwungen, das sog. **Moskauer Protokoll** zu unterschreiben, in dem der Parteitag von Vysočany als nicht legitim bezeichnet und seine Beschlüsse zurückgenommen wurden.

„In diesem schweren Moment ist die Einheit unseres Volkes, die Einheit unserer Nationen und die Geschlossenheit um unsere Partei das dringend-

ste Gebot der Stunde. Auch nach dem gewaltsamen Eingriff bleibt das Volk der Tschechoslowakei der einzig rechtmäßige und souveräne Herrscher seines Landes. Die Verteidigung der Freiheit in einer sozialistischen Heimat ist nicht nur ein Anliegen der Kommunisten, sondern aller Tschechen und Slowaken und weiterer Nationen, aller Arbeiter, Bauern, aller Angehörigen der Intelligenz und der Jugend, aller denen ein würdiges und freies Leben unseres sozialistischen Landes am Herzen liegt. Die Kommunisten können ihrer führenden Rolle nur dann nachkommen, wenn sie sich als besonders aktive und aufopferungsvolle Organisatoren für den Abzug der fremden Armeen einsetzen. Sie können dieses Ziel erreichen in enger Verbundenheit mit allen Patrioten und mit allen aktiven demokratischen Kräften in unserer Gesellschaft. Der Zustand, der seit dem 21. August in unserem Land besteht, kann nicht dauerhaft so bleiben. Die sozialistische Tschechoslowakei akzeptiert niemals eine militärische Okkupationsverwaltung noch eine einheimische Kollaborationsmacht, die sich auf die Stärke der Okkupanten stützen würde. Der außerordentliche 14. Parteitag der Partei gibt bekannt, dass er ausschließlich die gesetzmäßig gewählten verfassungsmäßigen Repräsentanten des Staates anerkennt: den Präsidenten der Republik Ludvík Svoboda, den Vorsitzenden der Nationalversammlung Josef Smrkovský, den Vorsitzenden der Regierung Oldřich Černík und weitere, sowie Alexander Dubček an der Spitze der Partei. Er erkennt aber diejenigen Mitglieder des bisherigen Zentralkomitees, die in dieser schweren Prüfung nicht gerade stehen würden, auch als Parteimitglieder nicht an. Grundforderung ist selbstverständlich der Abzug der fremden Armeen.

Wenn die genannten Forderungen nicht erfüllt werden, besonders wenn mit unseren freien und verfassungsmäßigen Repräsentanten von Staat und Partei nicht innerhalb von 24 Stunden Verhandlungen über den Abzug der fremden Armeen aufgenommen werden, und wenn Genosse Dubček nicht rechtzeitig eine Erklärung an das Volk abgibt, ruft der Parteitag alle Arbeitenden dazu auf, unter der Führung der Kommunisten am Freitag, den 23. August um 12 Uhr mittags einen einstündigen Proteststreik zu halten.“

Erklärung des Parteitags von Vysočany

Die Fabrikhalle, in der am 22. August 1968 der außerordentliche 14. Parteitag der KPČ stattfand, steht nicht mehr.

? Fragen, Aufgaben, Tipps

- 1** Warum war der 14. (außerordentliche) Parteitag der KPČ in Vysočany besonders wichtig?
- 2** An dem Ort, wo am 22. August 1968 der 14. außerordentliche Parteitag der KPČ stattfand, gibt es keine Erinnerung an die ehemalige Produktionshalle. Hier wird ein neues Wohnviertel gebaut. Was haltet ihr davon? Kennt ihr in Eurem Umfeld Fälle, wo historische Orte ihr Gesicht völlig verändert haben?